

PLANIFICACIÓ D'UNITATS DIDÀCTIQUES AMB L'ENFOCAMENT EDUCATIU DE L'ENSENYAMENT PROTEGIT

PLANIFICACIÓN DE UNIDADES DIDÁCTICAS CON EL ENFOQUE EDUCATIVO DE LA ENSEÑANZA PROTEGIDA

FERRAN MEDINA RESTOY

fmedina@xtec.cat

ESCOLA SALA I BADRINAS (TERRASSA)

NÚRIA ALBA ROMA

nalba@xtec.cat

SERVEI D'IMMERSIÓ I ACOLLIMENT LINGÜÍSTICS

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT

Paraules clau: Educació Secundària Obligatòria, L2, formació, ciències socials, TILC, Ensenyament Protegit.

Palabras clave: Educación Secundaria Obligatoria, L2, formación, TILC, Enseñanza Protegida

1. Punt de partida i objectiu de l'experiència

L'arribada a Catalunya d'alumnat d'origen estranger ha canviat la composició de les nostres aules. Ja fa anys que l'administració educativa aplica una sèrie d'actuacions per satisfer les necessitats generades per aquests canvis. Les aules d'acollida, probablement el recurs més destacat, atenen l'alumnat que porta menys de 24 mesos en el nostre

sistema educatiu, durant una part del seu horari escolar⁷. Un cop superat aquest període, l'alumne s'incorpora definitivament a l'aula ordinària a temps complet.

És a l'aula ordinària on el professorat es troba amb més dificultats per poder atendre aquest alumnat de forma efectiva. Les metodologies didàctiques habituals no permeten donar resposta a les necessitats d'un grup d'alumnes que ha d'aprendre una segona llengua -el català- a la vegada que els continguts curriculars sense oblidar l'atenció de la resta de companys, en una altra situació pel que fa a la llengua. L'ensenyament protegit pot ser aquesta resposta.

2. Context

L'ensenyament protegit és l'adaptació al sistema educatiu català elaborada per Ferran Medina a partir del model SIOP, ideat per J. Echevarria, D. Short i M.E. Vogt (Universitat de Califòrnia) (Echevarria & Short, 1996, 1999, 2007; Echevarria, Short & Vogt, 2008; Echevarria, Vogt, & Short, 2004; Vogt & Echevarria, 2008), experimentat durant més de dues dècades a les aules dels EUA i enriquit a partir d'aportacions de docents que l'utilitzen. El nom *Ensenyament Protegit*⁸ (EP) en ressalta l'objectiu essencial, que és ajudar i protegir dins l'aula ordinària l'alumnat que simultàniament està aprenent una L2 i els coneixements curriculars propis del seu curs, i per tant ha de fer un esforç suplementari.

Aquest tractament integrat de llengua i continguts va dirigit a l'alumnat que ja ha assolit un nivell bàsic de competència conversacional en L2. És especialment indicat per ser aplicat a les àrees no lingüístiques, perquè facilita que aquest alumnat es familiaritzi molt aviat amb les rutines i les tasques acadèmiques, i se centri en l'estudi dels nous continguts mentre continua aprenent la llengua. L'experiència ha demostrat que també permet millorar els resultats acadèmics de la resta d'estudiants, especialment aquells que tenen dificultats d'aprenentatge o de motivació.

L'EP funciona com un protocol sistemàtic per planificar i implementar seqüències didàctiques sense oblidar cap aspecte bàsic, per tal de fer-ne comprensible el

⁷ Excepcionalment, en el cas d'alumnat procedent de cultures molt allunyades a la nostra, aquest període es pot allargar a 36 mesos.

⁸ De l'anglès *Sheltered Instruction: shelter* [v] protegir, aixoplugar.

contingut i ajudar els alumnes a desenvolupar el llenguatge acadèmic. Amb aquest doble objectiu, s'aplica com a instrument de planificació i com a protocol d'observació de la tasca dins l'aula.

No es planteja que les àrees no lingüístiques esdevinguin reforços de la classe de llengua, sinó que cada matèria treballi de manera sistemàtica el llenguatge acadèmic que li és propi. Tampoc pretén substituir la metodologia que el professorat està aplicant sinó facilitar-li la tasca; sense qüestionar-li l'estil docent però proposant-li petits canvis en la seva praxis d'aula, orientats a la millora de resultats.

Aquesta pràctica docent ha començat a arribar a l'educació secundària el curs 2011-2012, a través d'assessoraments en centre i d'un curs telemàtic adreçat a professorat de ciències naturals i ciències socials de tot Catalunya. La planificació d'una unitat didàctica protegida de l'àrea de ciències socials d'ESO que es desenvoluparà a continuació forma part del material pràctic d'aquestes formacions.

3. Desenvolupament, estratègies didàctiques i materials elaborats o utilitzats

El protocol consta de 30 elements aplegats en 8 blocs, que serveixen per planificar la seqüència didàctica i també per observar i valorar les sessions d'aula:

1. La planificació dels objectius curriculars de l'àrea i els objectius de llengua.
2. La construcció dels antecedents: experiències i coneixements previs.
3. L'*input* comprensible dels continguts i tasques de l'àrea.
4. Les estratègies d'aprenentatge.
5. La interacció entre l'alumnat i entre l'alumnat i el docent.
6. La pràctica i aplicació simultània dels aprenentatges curriculars i l'ús de la llengua (L2).
7. La implementació de la programació: paper del professorat i de l'alumnat.
8. La revisió i avaluació dels aprenentatges curriculars i de l'ús de la llengua.

A l'hora d'aplicar el protocol protegit a la planificació de la unitat didàctica, caldrà tenir present la necessitat de donar resposta als diferents nivells de competència

comunicativa presents a l'aula sense devaluar els continguts curriculars que tot l'alumnat ha d'assolir. Això comporta:

- adequar i adaptar determinades activitats,
- seleccionar curosament els materials que es faran servir i adaptar-los si és necessari,
- preveure l'organització de grups dins l'aula,
- afavorir la cooperació entre iguals,
- assegurar l'ús de les quatre habilitats lingüístiques,
- planificar el llenguatge acadèmic que es treballarà.

Els elements de cada bloc del protocol acompanyen pas a pas la planificació de la seqüència didàctica, sense oblidar cap dels aspectes esmentats.

Les tasques que ha de desenvolupar l'alumnat en una metodologia protegida potencien l'ús de la L2 en el context educatiu, faciliten el domini d'uns determinats continguts conceptuals i activen la posada en pràctica d'habilitats, destreses, estratègies i processos que permetin el desenvolupament de les competències bàsiques dins del currículum actual.

4. Valoració i conclusions

L'ensenyament protegit pot ser una eina extraordinària per donar resposta al canvi lingüístic i cultural que han experimentat les nostres aules:

- Permet el treball multinivell.
- Afavoreix una atenció més individualitzada de l'alumnat.
- Potencia el desenvolupament de la L2 des de totes les àrees.
- Afavoreix l'adquisició dels continguts curriculars propis del curs on està adscrit l'alumnat.
- Crea les condicions necessàries per a la interacció i la participació activa de l'alumnat en el procés d'aprenentatge.
- Desenvolupa l'aprenentatge competencial de l'alumnat.

- Aporta seguretat i satisfacció al professorat en la seva pràctica docent.

5. Propostes de futur

Les necessitats del nostre sistema educatiu, amb un alumnat amb competències en la llengua vehicular de l'escola molt desiguals, amb una necessitat evident de millora de resultats, amb una formació inicial del professorat (especialment a secundària) que ha obviat en la majoria dels casos la didàctica de les assignatures en contextos amb diversitat de nivells de competència lingüística, fan que les propostes de futur passin, necessàriament, per:

- Formació del professorat.
- Assessorament a centres pel que fa a la seva aplicació.
- Grups de treball per elaborar materials didàctics.
- Intercanvi d'experiències entre centres i professorat. Detecció de pràctiques de referència.

6. Referències

Echevarria, J., & Short, D.J. (1996). *The Sheltered instruction observation protocol. The SIOP Institute*. Recuperat 30 març 2012 des de: <http://www.siopinstitute.net/media/pdfs/sioppaper.pdf>

Echevarria, J., & Short, D.J. (1999). *The Sheltered Instruction Observation Protocol: A Tool for Teacher-Researcher Collaboration and Professional Development*. Santa Cruz: University of California, Center for Research on Education, Diversity & Excellence CREDE. Recuperat 30 març 2012 des de: <http://repositories.cdlib.org/cgi/viewcontent.cgi?article=1063&context=crede>

Echevarria, J.. & Short, D.J. (2007). *The Impact of the SIOP Model on Middle School Science and Language Learning*. EE.UU.: US Department of Education, Institute of Education Sciences, Center for Research on the Educational Achievement and Teaching of English Language Learners CREATE.

Recuperat 30 març 2012 des de: <http://www.cal.org/create/downloads/ResearchOverview-SIOPScience.pdf>

Echevarria, J, Short, D., & Vogt, M. (2008). *Implementing the SIOP Model through effective professional development and coaching*. Columbus, OH: Pearson Allin & Bacon publishers.

Echevarria, J., Vogt, M.E., & Short, D.J. (2004). *Making Content Comprehensible for English Learners (the SIOP model)* (2^a ed.). Boston: Allyn & Bacon.

Vogt, M.E. & Echevarria, J. (2008). *99 Ideas and activities for teaching English learners with the SIOP model*. Pearson Allin & Bacon publishers.